

LATVIJAS SOCIĀLO
DARBINIEKU
BIEDRĪBA

MĒS VEIDOJAM SOCIĀLO DARBU LATVIJĀ!

<https://www.socialwork.lv/>

Sociālo darbinieku ētikas kodeksa jaunumi

LM reģionālais seminārs

Ētikas kodeksa izmaiņu aktualizēšana

- 2017.gadā Sociālo darbinieku biedrībā tika veikta biedru aptauja, lai noskaidrotu sociālo darbinieku viedokli par Ētikas kodeksa aktualitāti, lietošanu un nepieciešamajām izmaiņām, kā arī situācijām, kuras šobrīd Ētikas kodekss nereglamentē.
- LM Sociālā darba speciālistu sadarbības padomē 2017.gadā vairākās sanāksmēs tika diskutēts par nepieciešamību veidot darba grupu, kas uzsāktu darbu pie Ētikas kodeksa pārskatīšanas.
- 2018.gadā Labklājības ministrija izveidoja darba grupu, kuras sastāvā bija Sociālo darbinieku biedrības, Latvijas Pašvaldību sociālo dienestu vadītāju apvienības, Latvijas Profesionālo sociālo un aprūpes darbinieku asociācijas, augstskolu un Labklājības ministrijas pārstāvji. Pirmā darba grupas sanāksme notika 2018.gada 17.janvārī.

Labklājības ministrijas periodiskais izdevums “Sociālais darbs Latvijā” 2019. gada pirmais numurs

Mārtiņš Moors. Latvijas sociālo darbinieku ētikas kodeksā neregulētās situācijas, 49.lpp.

Latvijas sociālo darbinieku ētikas kodeksā neregulētās situācijas

Mārtiņš Moors, sociālo zinātņu maģistrs sabiedrības vadībā (Mg. sc.), tiesību zinātņu maģistrs (Mg. iur.), Rīgas domes Labklājības departamenta Sociālās pārvaldes priekšnieks, RSU lektors, Sociālo darbinieku biedrības priekšsēdētāja vietnieks

Pēdējos gados daudz ir ticis diskutēts par nepieciešamību aktualizēt vai pat pieņemt jaunu Latvijas sociālo darbinieku ētikas kodeksu (turpmāk – Ētikas kodekss). Arī Sociālo darbinieku biedrība aktīvi sadarbojas ar Labklājības ministrijas kolēģiem, lai sniegtu praktizējošu sociālo darbinieku ieguldījumu diskusijā par profesionālās ētikas jautājumiem, kā arī sniegtu priekšlikumus Ētikas kodeksa regulējumam. 2017. gadā Sociālo darbinieku biedrībā tika veikta biedru aptauja, lai noskaidrotu sociālo darbinieku viedokli par Ētikas kodeksa aktualitāti, lietošanu un nepieciešamajām izmaiņām, kā arī situācijām, kuras šobrīd Ētikas kodekss nereglamentē. Rakstā tiek sniegts minētās aptaujas rezultātu apkopojums.

Pēdējo trīs četru gadu laikā profesionālās ētikas jautājums ir daudzkārt bijis gan nozares vadības, gan sociālo darbinieku, gan arī mediju uzmanības lokā¹. Ir notikušas vairākas diskusijas par šo tēmu^{2,3,4}, žurnālā *Sociālais darbs Latvijā* gandrīz katrā numurā tiek iekļauts raksts, kas veltīts ētisko dilemmu vai problēmu risināšanas piemēriem. LM Sociālā darba speciālistu sadarbības padomē 2017. gadā vairākās sanāksmēs tika diskutēts par nepieciešamību veidot darba grupu, kas uzsaūtu darbu pie Ētikas kodeksa pārskatīšanas. Un 2018. gadā Labklājības ministrija izveidoja darba grupu, kuras sastāvā ir Sociālo darbinieku biedrības, Latvijas Pašvaldību sociālo dienestu vadītāju apvienības, Latvijas Profesionālo sociālo un aprūpes darbinieku asociācijas, augstskolu un Labklājības ministrii nārstāvi. Pirmā darba grupas sanāksme notika

darbinieku domām, šobrīd netiek regulētas Ētikas kodeksā to būtu nepieciešams darīt.

Vadītāja – darbinieka attiecības

1. Vadītāja – darbinieka attiecības, konfidencialitātes robežas attiecībās ar tiešo vai ar darba devēju; ētisko dilemmu risināšana – konstatē vadītāja neētisku rīcību.
2. Ētiskie jautājumi un attiecības, kas rodas, darbiniekam ir pienākums kontrolēt arī sociālā sniedzēja organizācijas darbu.
3. Situācijas, kad nonāk pretrunā sociālā darbinieka pret darba devēju un atbildība pret klientu.

Attiecības ar klientiem

4. Duālās attiecības, piemēram, ja kolēģis vai vadītājs ir klients; intīmas attiecības ar bijušo klientu klientu (dubultās lomas, attiecības ārpus darba attiecības u.c.).
5. Ētiskie noteikumi, komunicējot sociālajiem klientiem vai kolēģiem.
6. Ētiskie apsvērumi dažādās darba situācijās, kad klients nevēlas mainīt sociālo darbinieku

Mārtiņš Moors

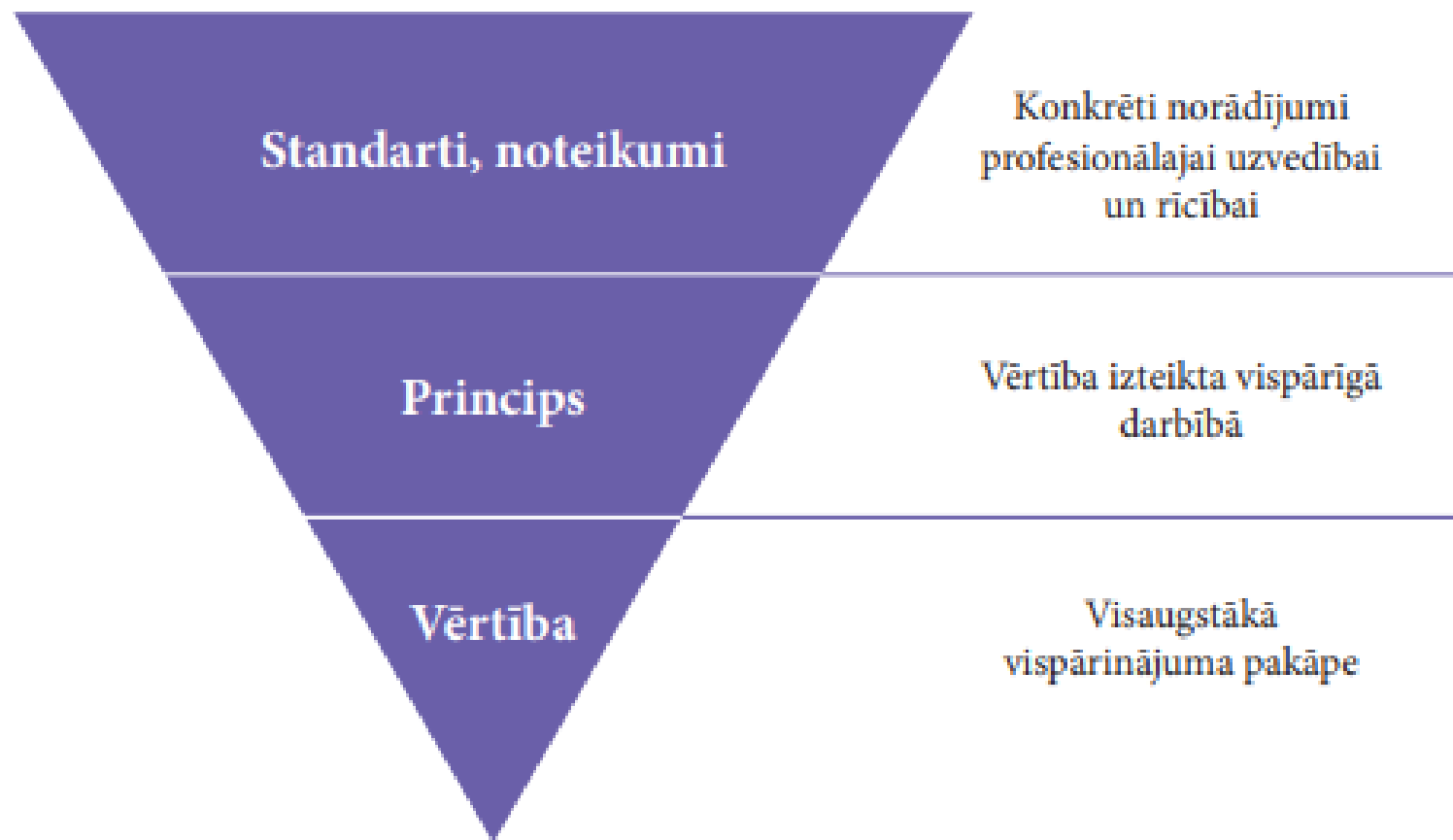
Latvijas sociālo darbinieku ētikas kodeksā neregulētās situācijas

12. Sociālā darbinieka profesionālās atbildības robežas, ja klients nepilda savus pienākumus.
 13. Konfidencialitātes pienākums arī situācijās, kad klients prasa pārkāpt konfidencialitātes nodrošināšanas principu.
 14. Vienas personas (no ģimenes vai situācijā iesaistītajiem) interešu dominēšana.
 15. Lauku apvidos klienti visu zina par sociālo darbinieku, viņa ģimeni un bērniem. Kā pareizi risināt šīs situācijas?
 16. Pārākuma demonstrēšana un savas varas ļaunprātīga izmantošana. Necienīga un nievājoša attieksme pret “neērto” klientu. Kontrolējoša, nosodoša, noniecinoša attieksme pret klientu – no varas pozīcijas, ne uz sadarbību vērsta. Arī slēpti manipulatīva.
 17. Lietas slēgšana – kad un kā to darīt? Šobrīd izvērtēšana par to, vai lietu varētu slēgt vai nē, ir ļoti subjektīva, atkarīga kā no paša gadījuma vadītāja, gan arī no, piemēram, vecākā sociālā darbinieka, ar kuru jāsaskaņo lietas slēgšana.
- ### Attiecības ar kolēģiem
18. Ētiska konfliktsituāciju risināšanas kārtība ar kolēģi. Kolēģu rīcības procedūra.
 19. Citu speciālistu un kolēģu lēmuma (ne)apšaubīšana.
 20. Kolēģu savstarpējās attiecības, neiecietīga attieksme (iespējams, ka Ētikas kodekss to regulē, bet nav nosacījumu, kā to risināt, ņemot vērā turpmāku strādāšanu kopā).
 21. Sociālā darbinieka profesionālās atbildības robežas, ja klients nepilda savus pienākumus.
 22. Konfidencialitātes pienākums arī situācijās, kad klients prasa pārkāpt konfidencialitātes nodrošināšanas principu.
 23. Vienas personas (no ģimenes vai situācijā iesaistītajiem) interešu dominēšana.
 24. Lauku apvidos klienti visu zina par sociālo darbinieku, viņa ģimeni un bērniem. Kā pareizi risināt šīs situācijas?
 25. Pārākuma demonstrēšana un savas varas ļaunprātīga izmantošana. Necienīga un nievājoša attieksme pret “neērto” klientu. Kontrolējoša, nosodoša, noniecinoša attieksme pret klientu – no varas pozīcijas, ne uz sadarbību vērsta. Arī slēpti manipulatīva.
 26. Lietas slēgšana – kad un kā to darīt? Šobrīd izvērtēšana par to, vai lietu varētu slēgt vai nē, ir ļoti subjektīva, atkarīga kā no paša gadījuma vadītāja, gan arī no, piemēram, vecākā sociālā darbinieka, ar kuru jāsaskaņo lietas slēgšana.
- ### Sociālo darbinieku tiesības
27. Sociālā darbinieka rīcība un viņa ētiskā aizsardzība gadījumos, ja sociālā darbinieka profesionalitāte tiek apšaubīta publiski u.c.
 28. Sociālā darbinieka rīcība un viņa ētiskā aizsardzība gadījumos, ja sociālā darbinieka profesionalitāte tiek apšaubīta publiski u.c.
- ### Ētisko problēmu risināšanas procedūra
29. Ētisko problēmu izskatīšanas process, tiesību un pienākumu sadalījums tajā.
 30. Metodes ētisko dilemmu un problēmu risināšanai.
 31. Ētikas kodeksa neievērošanas sekas.
 32. Ētikas kodeksa normu vispārīgs regulējums neveicina to praktisku piemērošanu (jo ir nepieciešama interpretācija, kas prasa laiku un iemaņas).
- ### Citi ierosinājumi
33. Labās prakses popularizēšana Ētikas kodeksa piemērošanā.
 34. Rīcība, ja citas institūcijas un speciālisti (ne – sociālā darba speciālisti) rīkojas neētiski vai nelikumīgi.
 35. Ētiskie apsvērumi makro līmenī. Šobrīd Ētikas kodekss

Sociālo darbinieku Ētikas kodeksa izmaiņu nepieciešamība

- Izmaiņas starptautiskajā sociālā darba ētikas regulējumā
- Izmaiņas Latvijas sabiedriskajos procesos
- Izmaiņas sociālajā darbā Latvijā

Avots: Apine, E. 2021. Vērtības sociālajā darbā. No: red. Dr. sc. paed. Roga-Vailza, V. *Sociālais darbs ar gadījumu. Prakse teorijā*. Rīga: Latvijas Republikas Labklājības ministrija, AC Konsultācijas. 164.lpp.

Būtiskākās izmaiņas (1)

LATVIJAS SOCIĀLO
DARBINIEKU
BIEDRĪBA

MĒS VEIDOJAM SOCIĀLO DARBU LATVIJĀ!

- **Harmonizācija ar starptautisko sociālā darba ētikas regulējumu**
 - Global Definition of the Social Work (apstiprināta 2014.gadā)
 - Global Social Work Statement of Ethical Principles (2018.gadā)
- **Ētikas kodeksā iekļauti lietoto jēdzienu skaidrojumi, sociālā darba galvenās vērtības, sociālā darba ētiskie principi**
 - **vērtības** - kalpošana, sociālais taisnīgums, cilvēka cieņa, cilvēku attiecību nozīmīgums, integritāte, kompetence
 - **principi** - Cilvēcei raksturīgās cieņas atzīšana; Cilvēktiesību veicināšana; Sociālā taisnīguma veicināšana; Pašnoveikšanās tiesības; Konfidencialitātes un privātuma cienīšana; Holistiska attieksme pret cilvēkiem; Ētiska tehnoloģiju un sociālo mediju lietošana; Profesionālā integritāte; Sociālie darbinieki atbalsta mieru un neatbalsta vardarbību

Būtiskākās izmaiņas (2)

- **SD standarti darbā ar klientiem:**
 - precizēti jautājumi par konfidencialitātes īstenošanas standartiem, par sadarbību ar vairākiem ģimenes locekļiem, kā arī par darba dokumentēšanu
 - jauns - duālo attiecību aizliegums
 - jauns - tiesības atteikties no sadarbības ar klientu
 - precizēts - par savas profesionālās lomas izpildi neatkarīgi no klienta rīcības (bezdarbība nav pieļaujama)
- **SD standarti – starpinstitucionālā un starpprofesionālā sadarbība:**
 - aktīvāka sociālā darbinieka pozīcija, ja kas neatbilst ētikas standartiem
 - kolēģu kompetences cienīšana
- **SD standarti sadarbībai ar kolēģiem**
 - precizēts - par savu kolēģu aizstāvību, netolerēt neētisku rīcību
 - kolēģu profesionalitātes un lēmumu cienīšana
 - cieņpilnas savstarpējās attiecības

Būtiskākās izmaiņas (3)

- **Jauns – ētikas standarti attiecībā ar vadību:**

- tiesības pieprasīt institūcijas vadībai izveidot procedūru ētisko konfliktsituāciju risināšanai institūcijā
- tiesības vērst atbildīgo iestāžu uzmanību, ja institūcijā vai vadības darbībā ir konstatējama neētiska rīcība. Par šādu rīcību sociālo darbinieku nedrīkst sodīt.
- tiesības pieprasīt vadībai noteikt kārtību, kādā tiek pārraudzīta sociālā darbinieka darba kvalitāte un efektivitāte un nodrošinātas minimālās darba prasības (prasības ir saskaņā ar darbinieka slodzi, pieejamiem resursiem un atbilstošiem darba apstākļiem)

Būtiskākās izmaiņas (4)

- **Standarti attiecībā uz sociālā darbinieka rīcību ar digitālajām tehnoloģijām un sociālajiem medijiem:**
 - neizvietot sociālajos tīklos un citos interneta resursos informāciju par klientu vai jebkuru citu informāciju, kas var radīt jebkādu kaitējumu klientam
 - neizvietot personisku informāciju sociālajos tīklos un citos interneta resursos, kas var radīt profesionālo robežu pārkāpumu, duālas attiecības vai jebkādā veidā kaitēt klientiem
 - neveikt tādas darbības sociālajos tīklos un citos interneta resursos, kas var negatīvi ietekmēt sociālā darbinieka spēju efektīvi strādāt ar noteiktām klientu grupām vai atsevišķu klientu

Būtiskākās izmaiņas (5)

• Standarti attiecībā pret profesiju:

- ģērbšanās kultūra
- pamatojuma pienākums, uz pierādījumiem balstīts viedoklis
- atturīga uzstāšanās pret profesiju publiski
- pienākums profesionāli pilnveidoties
- sadarbība ar Latvijas sociālo darbinieku biedrību ētikas jautājumos

Būtiskākās izmaiņas (6)

- Ētikas kodeksa un ētikas jautājumu aktualizēšana
- Latvijas sociālo darbinieku biedrība kā konsultāciju un diskusiju platforma
- LM Sociālā darba speciālistu sadarbības padomes loma ētikas jautājumu diskutēšanā
- Ētikas komisijas izveide

**Konsultāciju par ētikas jautājumiem var
saņemt:**

Iesūtot jautājumus LSDB mājas
lapā www.socialwork.lv, sadaļā
«iespēja iesūtīt jautājumus par
ētiku»

Iesūtot jautājumu e pastā
etika.lsdb@gmail.com

Iesniedzējam uz viņa e pasta adresi 10
darba dienu laikā tiks sniegta atbilde par
ētikas komisijas viedokli attiecībā uz
uzdoto jautājumu un, nepieciešamības
gadījumā, sniegta rekomendācijas

Iesnieguma izskatīšana

Iesūtot elektroniski parakstītu iesniegumu e pastā etika.lsd@gmail.com. Iesnieguma aprakstā jānorāda – sociālā darbinieka, kura rīcības ētiskums jāizskata, vārds, uzvārds un darba (prakses) vieta, kā arī jāapraksta rīcība (pēc iespējas precīzāk) kuru lūdz izvērtēt

Ētikas komisijas priekšsēdētājs 5 darba dienu laikā sasauc Komisijas sēdi, kura pieņem lēmumu par ..

atteikumu izskatīt
iesniegumu

iesnieguma izskatīšanas
uzsākšanu

Par lēmumu iesniedzējs tiek informēts 5 darba dienu laikā

Komisija 30 darba dienu laikā izskata iesniegumu un pieņem lēmumu

Komisija 5 darba dienu laikā pēc lēmuma pieņemšanas to nosūta iesniedzējam un ētikas jautājuma izskatīšanā iesaistītajam sociālajam darbiniekam

LATVIJAS SOCIĀLO
DARBINIEKU
BIEDRĪBA

MĒS VEIDOJAM SOCIĀLO DARBU LATVIJĀ!

Paldies par uzmanību!

Saite uz Ētikas kodeksu:

<https://www.socialwork.lv/wp-content/uploads/2022/06/Latvijas-soci%C4%81lo-darbinieku-%C4%92tikas-kodekss.-Apstiprin%C4%81ts-28.05.2022.pdf>

